

ERDÉLY

NIHLIZMUS VAGY PESSZIMIZMUS?

Válasz Szamosvölgyi Gábor (Róma) és Szegedy Lőrinc (Genf) hozzászólásaira.

Római bírálóm cikkemet úgylátszik jórészt félreértette, mert *én sem a Vatikán, sem az ottani magyar külképviselet ellen, semmiféle mulasztás miatt nern emeltem vádat*. Sőt kifejezetten megírtam, hogy ezek a mulasztások nem is lényegesek. Hiszen a Vatikán elleni vádemelésről még csak beszélni sem lehet. Én csupán száraz tényeket sorakoztattam fel annak igazolására, hogy ez az idehaza úton-útfélen beharangozott vatikáni sympathia-privilegium a valóságban nem is olyan privilegium, mint azt velünk idehaza egyesek elhitetni szeretnék. Az a pár példa, amit megfigyelésem igazolására felhoztam, nem annak a bizonyossága akart lenni, hogy a vatikáni diplomácia a mi ellenségünk, hanem éppen ellenkezőleg azt igazolta, – mert az nem is lehet másképp – hogy a *Szentszék a valóságban nem is lehet velünk szemben különösebben privilegizált jó viszonyban*. Ezt éppen nemzetközi helyzete és magas hivatásából folyó pártatlansága szinte természetessé teszi. Így tehát minden túlzott hangulatcsinálás legalább is indokolatlan. Már csak amiatt sem lehetetlen az illúziók áldozata mert éppen az iparszerűleg üzött illúziók ellen hadakozunk mind a ketten, – legfeljebb más fegyverekkel.

Hogy az *országhatárok eltolódása maga után vonja az egyházi határok eltolódását* is – ez nem vitás. Sőt szinte csoda, hogy ily sokáig változatlanok maradhattak. Sőt azt is elismerem, hogy a legújabban közzétett cseh modus-vivendi sem a legpongyolább nemzetközi szerződés. És, hogy a megszállt területek püspöki kinevezésénél a főkegyúri jog is milyen szépen rendezést nyert. Ez mind szép és igaz, – csak egyet felejt el Szamosvölgyi Gábor, – nevezetesen azt, hogy ha ez mind így van, akkor legalább is gyermekes naivitás a Magyarország iránti *kizárólagos* vatikáni rokonszenvről beszélni. Szerintem nincs különösebb ok a nagy gaudiumra. Elegendő volna a tényeket pusztán regisztrálni és napirendre térni felettük. Mert hogy Hlinka páter alig pár hónapos apostoli protonotáriussága s a Blahák, Bubnicsek és Vojtaszek felvidéki püspökségei mennyiben szolgálják az ott élő magyar kisebbség lelki és nemzetiségi kultuszát, – bajos volna eldönteni. Éppen ily furcsa probléma, hogy a Vatikán engedélyével ezentúl Szlovenszko védasszonyának nevezhető Szűz Mária, aki eddig Magyarország patronája volt és ma is az. A helyzet mégis csak az, hogy az egyik részen áll a kereszténység védelmében évszázadokon át annyi vért áldozott *katholikus Magyarország*, míg a másik oldalon a katolikusnak éppen nem mondható Oláhország és a legutóbb is husszita elméletekkel boldogított „hű” Cseh-Szlovákia. És a mérleg a nemzetek közötti egyházi kérdések rendezése során mégsem billent a mi javunkra. Hogy ezután mint lesz; – ki tudná ezt előre megmondani. Egy nagy változás történt már. Az elárvult primási szék új, fiatal kezekbe került. Bízunk benne; hogy egyetlen magyar biborosunk nemcsak a Csonkaországnak, de bárhol élő, minden katolikus magyarnak igazi főpapja lesz.

*

Szegedy Lőrinc kritikája nem egyéb, mint egy igen nagy adag pesszimizmus, de úgylátszik nemcsak Genf körül terjeszkedik ez a jótékony pesszimista homály, hanem egyebütt is. A pesszimizmus úgylátszik mégis csak közel jár a nihilizmus fogalmához, mert hiszen a pesszimizmusból is megárt a sok. Mert azt még értem, hogy ha valaki mindent sötéten lát és mindent aggódó szkepszisrel szemlél, – pesszimistává válik, de akkor az, aki semmit nem lát (mert nem láthat), akinek aggódó szkepszisre már nincs módja és lehetősége, mért ne legyen nevezhető az ilyen szemlélő nihilistának? Hisz, alapjában véve igazán mindegy, hogy a keveset sötéten, vagy a semmit világosan látom. Én inkább az utóbbit választom. Szegedy Lőrinc inkább rokonszenvez a genfi sötétiséggel. Pedig ez a genfi sötétség már-már igen veszedelmes. Napról-napra közelebb jutunk a legkétségteletlenebb igazságok egyikéhez, amelynek erejében – Szegedy Lőrincen kívül úgylátszik – már mindannyian bízunk. Vérünké válik végre, hogy „a Népszövetség egy olyan testület, amelynek gyarlóságokban gazdag szervezete és elfogult politikai mentalitása a rajtunk esett enormis sérelmek orvoslását, egyenesen lehetetlené teszi”. (Ezt Lukács György mondja.)

Erre az igazságra dupláz rá azután maga a *magyar miniszterelnök* is, aki szerint „a Népszövetség tanácsa halasztó jellegű határozatok megindokolásában utólérhetetlen tökélyre tett szert és soha sem jött zavarba az azt megindokoló argumentumok felkutatásában”. Sic Bethlen.

Am Szegedy Lőrinc, a genfi aeropag belső életének rugóit oly pompás szemfülességgel kifürkésző hazánkfia nem enged, ő rendületlenül megvédi ezt a szent bálványt, amely körül – már az angol parlamentben is megállapították, – hogy nem politikusok, de a nagy entente viszontbiztosító intézetének szimpla farizeusai bóbiskolnak. Sőt Lord Carson az angol felsőházban még azt a pikáns kérdést is meg merte kockáztatni, hogy,

hát egyáltalán képes-e valamire ez a Nemzetek Szövetsége? Cushandun, Buckmaster, Haldene, Phillimore és Newton lordok ugyancsak kétségbe vonták ennek az idélen szörnyszülöttnek diplomáciai potenciáját.

Ez azonban mind nem lágyítja meg Szegedy Lőrincet. Ő rendületlenül tovább viaskodik a fenyegető közvélemény százfejú hydráival és megmarad amellett, hogy ez a genfi társaság „egy elsőrendű emberekből álló testület”. Nem vonom kétségbe, van közöttük nem egy nemes gondolkodású, jószándékú, önzetlen, kitűnő diplomata, – külön-külön talán mind ilyenek, de ha együtt ülnek, mindjárt megváltozik a helyzet. Ha így in senatu vannak mintha mindannyiukat galvanizálná teremtő géniuszuknak, a nagy Wilsonnak szelleme, amely mint hazajáró lélek még most is ködös homályba burkolja ennek a szellemi kintorna-csarnoknak minden megnyilvánulását.

Mikor e folyóirat hasábjain a magyar–oláh optánsper aktánt kitergetve, reámutattam e nemzetközi fórumnak már-már a nihilizmus határait súroló sátáni mesterkedéseire csak a magyar közvélemény széles rétegeiben uralkodó tárgyilagos felfogásnak adtam – erős szordinóval – visszhangot. Problema hic iacet. Ebben a konkrét ügyben, mint annyi másban, ismét bebizonyosodott, hogy ez az életképtelen intézmény nem felel meg a céljának és csak az olcsó ravaszkodásokban tökéletes. Ezt maga Gróf Bethlen István is megállapította.

Ezek után valóban sántít az olyan Genf körüli pesszimista kritika, amely bár elismeri, hogy ez az optánsper csúfosan diszkreditálta a népszövetséget alkotó államok jog- és igazságérzetében vetett közbizalmat, de ugyanakkor hozsannát zeng magának az intézménynek, amelynek halhatatlanságára és tökéletességére esküszik.

Sajnos, hogy így jár az, aki illúziók ellen harcol. Néha még kritikusai is bele esnek ebbe a hibába és úgy kergetik ezeket az üres ballonokat, mintha azok is illúziók szappanbuborékaival volnának telítve. Hogy a Népszövetség nem privát emberek gyülekezete és hogy nem pacifista önképzőkör, ezt mindenki tudja. Abban szintén igaza van Szegedy Lőrincnek, hogy Népszövetségről lévén szó, viszont a *szellemet* is hiába kutatnók itt. A szellemet, a gondolatot, ez élő realitást hiába keresnők, sohasem akadnánk reá.

És most mégis ennek a szellemnélküli farizeus tákolmánynak akarnak a Lac Léman partján gigászi méretekből; ordító fehér márványból templomot építeni.

A magyar parlag ma oly szegény. Közgadáságunk nemzeti és állami életünk oly sivár. Megbocsáthatatlan bűn volna, ha ennek a kőrengetegnek a felépítéséhez a nagy magyar nyomorúság filléreit is ki kellene verejtékeznünk.

És legyenek e terveik bármilyen szépek is papiroson, a valóságban magyar ember előtt e palotának minden téglája sírni és zokogni fog. Nagyon félek, hogy sokan csalódní fognak álmaikban. Több mint valószínű, hogy e wilsoni eszme aligha fogja túlélni e nagy mű befejezését és előbb megszűnik szíve dobbanása, mielőtt még reátennék a kupolát a legnagyobb emberi hazugságok eme pantheonjára.

(Budapest)

Czakó István

*

Zárszó. Megjegyzés nélkül közöljük Czakó István munkatársunknak a Nemzetek Szövetségére vonatkozó véleményét. Ami a Vatikán erdélyi és felvidéki politikáját illeti, megjegyezzük, hogy a kérdés körül vita keletkezett a magyar sajtóban és Szamosvölgyi Gábor érvelésével rokon szellemben Zichy János gróf (Nemzeti Ujság, 1928 febr. 16.) és Vécsey József Aurél báró (Magyarság, 1928 febr. 16.) nyilatkoztak. A vitát folyóiratunkban lezárjuk. *Szerk.*